

DOĞU TÜRKİSTAN GERÇEĞİ

MAYIS 2024

ÇİN'DEN DOĞU TÜRKİSTAN'A ART ARDA

ÜST DÜZEY ZİYARET!

SAYFA 64

ÇİN'DEN YENİ
DOĞU TÜRKİSTAN
PLANI

SAYFA 34

ŞANGAY'DA SİSTEM
BAŞLADI
"UYGUR TAKİP"

SAYFA 42

SATILMIŞ BM ÖZEL
RAPORTÖRÜ ÇİN'İ
SAVUNDU

SAYFA 60

İSTİQLAL

Genel Yayın Yönetmeni

Abdulvaris Abdulhalik

Grafik Tasarım

Selin Vatandaş

Editör

Muhammed Ali Atayurt
Abdulvaris Abdulhalik

Yayın Kurulu

Doğu Türkistan Basın ve
Medya Derneği

Yayın Türü

Aylık Yayın

Adres

Kartaltepe Mah. Geçit Sok.
No: 6 Dükkan 2 Sefaköy
Küçükçekmece İSTANBUL

Editör

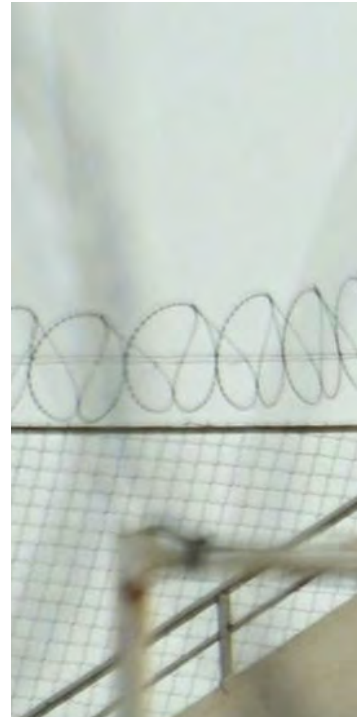
**Abdulvaris
ABDULHALİK**

Doğu Türkistan 1,824,418 kilometrekare toprak büyüklüğü ve 35 milyonu aşkın Türk nüfusuyla önemli bir Türk İslam yurdudur. Buna ek olarak, sayıları 4 milyonu bulan Uygur diasporası Türki cumhuriyetler başta olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşamaktadır. Çin işgaliyle 75 yıldır çeşitli katliam, soykırım, asimilasyon ve baskıcı politikalara maruz kalan bu bahtsız halk, günümüzde dünyadan tamamen tecrit edilmiş, kapalı kutu içerisinde tarihten silinme tehdidiyle karşı karşıya.

Doğu Türkistan'da beka mücadelesi veren Müslüman Türk halkının din özgürlüğü başta olmak üzere düşünce ve ifade özgürlüğü, basın ve yayın özgürlüğü yoktur; şu ana kadar da hiç olmamıştır. Bütün medya, yayın ve iletişim araçları Çin komünist rejiminin elinde olup sadece Çin Komünist Partisi ve devlet propagandası için kullanılmaktadır. Biz Doğu Türkistan Basın ve Medya Derneği (İstıqlal Media Grubu) olarak Doğu Türkistan'da yaşanan gelişmeleri an be an takip ederek, bölgeyle ilgili haberler akışını sağlamaya çalışıyor. nitekim Çin'in bilgi ablukasına karşın titizlikle çalışarak hangisi doğru, hangisi yanlış? Gazetecilik ilkelerine uygun şekilde haber yapmaya gayret gösteriyor, bu doğrultuda Doğu Türkistanla ilgili kaynak vasfı taşıyan kurum olma yolunda ilerliyoruz.

Güvenilir haber kaynakları, Analiz Programları ve Aylık Dergilerimizle, işgalci Çin rejiminin insanlığa karşı suçlarını ve bu cinayeti örtbas etmek için servis ettiği gerçek dışı haberleri ifşa etmeyi, ayrıca günümüzde Doğu Türkistan halkının maruz kaldığı insanlık dışı soykırımı dünya kamuoyuna aktarmayı hedefliyoruz.

İŞGALCI ÇİN KUMKUSAR KÖYÜNÜ HARİTADAN SİLECEK!	6
10 BİN UYGUR HANEYE ÇİNLİ YERLEŞTİRİLECEK!	14
ÇİN REJİMİ UYGUR GİRİŞİMCİLERİ ENGELLİYOR!	28
ÇİN YAPIMI YENİ UYUŞTURUCU, UYGUR GENÇLERİ ÖLDÜRÜYOR!	32
ÇİN'DEN YENİ DOĞU TÜRKİSTAN PLANI	34
ÇİN BAŞBAKANINDAN SOYKIRIM ORTAĞI ŞİRKETLERE ZİYARET	38
ŞANGAY'DA SİSTEM BAŞLADI "UYGUR TAKİP"!	42
BENGALLİ YOUTUBER, ÇİN PROPAGANDASINI ÇÜRÜTTÜ!	46
DOĞU TÜRKİSTAN'IN TARİHSEL HAFIZASI DİJİTALE AKTARILDI	54
RAPOR: BMW, JAGUAR VE VW KÖLE İŞÇİ ÇALIŞTIRIYOR	58
SATILMIŞ BM ÖZEL RAPORTÖRÜ ÇİN'İ SAVUNDU	60
DOĞU TÜRKİSTAN'DA BASKIYI ARTIRIN EMRİ VERDİ!	64

SAYFA 60

SAYFA 64

SAYFA 50

SAYFA 10

İŞGALCI ÇİN KUMKUSAR KÖYÜNÜ HARİTADAN SİLECEK!

Cin rejimi, Doğu Türkistan'ı tamamen Çinleştirmek ve Doğu Türkistan ile Çin eyaletleri arasındaki hava ve kara trafiğini, bölgenin en ücra köşelerine kadar ulaşım sorunlarını çözmek

için Kaşgar vilayetine bağlı Merkit İlçesine Havaalanı inşa etmeyi planlıyor. Proje Çin'in "*Bir Kuşak Bir Yol*" ticari planının engelsiz hayata geçmesinde önemli transfer noktalarından biri olarak görülüyor.

“

Çin rejimi Merkit ilçesine bağlı Kumkusal köyünü haritadan silerek A1 tipi havalimanı inşaatı etmeyi planlıyor.

İstiqlal TV ekibinin mercek altına aldığı Çin propaganda ağı Tanrıdağ sitesinde yer alan 30 Nisan tarihli haberde, Merkin ilçesinde inşa edilecek Havalimanının Değerlendirme toplantısında Merkit ilçesine bağlı Kumkusal köyünün konum ve kapsama alanı bakımından proje için aday olduğu A1 düzeyinde havalimanı inşaatı için gerekli koşulları sağladığı belirtiliyor.

Merkit İlçesi, Doğu Türkistan'ın güneybatısında, Kaşgar vilayetinin doğusunda, toplam 10.900

“

Doğu Türkistan'da kurulup sertifikalandırılan A1 tipi genel havalimanlarından 2 adet, B tipi genel helikopter pistlerinden ise 4 adet aktif kullanımda bulunuyor.

kilometrekare alana sahip büyük bir ilçedir. Güneyde Kargalık İlçesi ile sınır komşusudur, batıda Yarkent İlçesine, kuzeyde Yarkent Nehri (**Zerefşan Nehri**) yoluyla Maralbeşi İlçesine, doğuda ise Hotan Eyaletinin Guma İlçesine ve Teklimakan Çölüne bağlıdır.

Zerefşan Nehri Vadisi'ndeki beş ilçenin merkezinde yer alan Merkit İlçesi Çin'in "**Tek Kuşak, Tek Yol**" projesi kapsamında önemli bir

düğüm noktası ve Doğu Türkistan'ın Batı ve avrupaya açılımı için önemli nokta olarak değerlendiriyor.

BİR KÖY HARİTADAN SİLİNİYOR!

Ancak Çin'in Merkit İlçesindeki Kumkusar köyünü haritadan silerek halkı ata miras topraklarından, yerinden yurdundan ederek yapılacak olan sözde "**A1 tipi genel Havaalanı**" uluslararası toplumun tepkisine neden oldu.

Edinilen bilgiye göre, şu anda Doğu Türkistan'da kurulup sertifikalandırılan A1 tipi genel havalimanlarından 2 adet, B tipi genel havalimanlarından 11 adet, helikopter pistlerinden ise 4 adet aktif kullanımda bulunuyor. Ayrıca Kargalık Genel Havaalanı ve Arşang Genel Havaalanı olmak üzere iki adet A1 tipi genel havaalanının inşaatı devam ediyor.

Sırasıyla Altay, Karamay ve Çerçan'da üç adet planlanmış alçak irtifa uçuş

pisti istasyonu bulunuyor. Cing, Çira Genel Havaalanı inşaatının önceki aşamasının tamamlandığı öne sürülüyor.

ULAŞTIRMADA YATIRIMLAR NEDEN ARTTI

Gözlemciler, Çin rejiminin son zamanlarda yerleşimci

Çinlileri Doğu Türkistan'a kalıcı taşınmaya teşvik etmek amacıyla Doğu Türkistan'ın hava, demiryolu ve karayolu ulaşımını genişlettiğini, ayrıca Doğu Türkistan kaynaklarının Çin'e ulaşımını kolaylaştırmak için çaba sarfettiğini, bütün bu yatırımların Çin işgal rejiminin Doğu Türkistan'ı Çinlileştirme

gibi nihai amacına ulaşmak için bir yandan Doğu Türkistan halkını Toplama kamplarına ve cezaevlerine hapsederken, Kadın erkek gözetmek sizin gençleri Çin eyaletlerine ve başka bölgelere zorunlu çalışmaya sürgün ederek, Uygurların nüfusunu azaltmaya çalıştığı, diğer yandan da yerleşimci Çinlilerin Doğu

Türkistan'a kök salmaları, kalıcı yerleşmelerini sağlamak için olduğunu, aynı zamanda uluslararası toplumda **"Zulüm bitti. Her şey normaleşti. Uygurlar Mutlu"** algısı oluşturmak için, **"Tek Kuşak Tek Yol"** girişiminin engelsiz hayata geçmesini sağlamaya çalıştığını kaydetti.

ÇİN'İN HAPSETTİĞİ UYGUR GAZETECİLERDEN HABER ALINAMIYOR

Etik gazeteciliği ön plana çıkarmak ve dünyada basın sansür edildiği ülkelere mesaj göndermek için her yıl 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü olarak kutlanıyor. Dünya Basın Özgürlüğü Günü, 1993 yılında Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulunun aldığı bir kararla kabul edildi. Basın özgürlüğünün ve bu özgürlüğe saygının önemine dikkat çekmek için kutlanan bu önemli gün, aynı zamanda basın mensuplarının karşılaştığı zorlukları ve tehlikeleri de gündeme getirmek için bir fırsat olarak biliniyor.

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulunun 1993'de aldığı kararla 1994 yılından bu yana 3 Mayıs, Dünya Basın Özgürlüğü Günü olarak kutlanıyor. Uluslararası Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) örgütü de 2002 yılından bu yana her yıl 3 Mayıs'ta Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi raporu yayımlıyor.

ÇİN DÜNYADA BİRİNCİ

Bu kapsamda örgütün dünya genelinde yaptığı araştırmalar sonucu hazırladığı 2024 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi raporunda, Çin 180 ülke ve bölge arasında 173'üncü sırada yer alırken, hapsedilen gazeteci sayısında Çin'in dünyada birinci olduğuna dikkat çekildi.

ÇİN'İN GAZETECİ DÜŞMANLIĞI

Raporda, Çin hükümetinin sadece gazetecileri gözetim altına almakla kalmayıp, aynı zamanda bilgi kanalları üzerinde sıkı kontroller tatbik etmeye, çevrim içi içeriği yönetmek için içerik sansürü ve gözetim politikaları uygulamaya ve hassas veya yasalara aykırı görülen içeriği kısıtlamaya devam ettiği belirtildi.

Dünya çapında en köyü şöhrete sahip olan Çin'in hapsediği Uygur gazetecilerden haber alınamıyor.

ÇİN HIÇ BİR GELİŞME GÖSTERMEDİ

Örgütün savunuculuk uzmanı Aleksandra Bielakowsk, Çin'deki son durumla ilgili olarak yaptığı açıklamasında, **“Çin hiç bir gelişme göstermedi. Çin hâlâ dünyada en fazla gazeteciye sahip ülke ve hapsedilen gazeteci sayısında Çin dünyada birincisi!”** ifadelerini kullandı.

ÇİN'İN HAPSE ATTIĞI UYGUR TÜRKÜ GAZETECİLER

Doğu Türkistan'da hapse atılan Uyghur gazetecilerin sayısı, Çin tarafından Doğu

Türkistan'da tutuklanan toplam gazeteci sayısının yüzde 44'ünü oluşturuyor.

Uyghur diasporasının araştırmalarına göre, Doğu Türkistan'da hapse atılan Uyghur Türkü gazetecilerin sayısı, Çin'in bölgede tutukladığı gazetecilerin

yüzde 44'ünü oluşturuyor. Çin'in 2023 yılında hapse attığı 100'den fazla Uyghur Türkü gazeteciden hâlâ haber alınmıyor.

Çin'in Uyghur Türklerine karşı hak ihlallerini belgeleyen ve merkezi Norveç'te bulunan Uyghur Hjelp, Çin'de son

“

**Bunlar
buzdağının
sadece
görünen
kısmı**

HAPİSTE BULUNAN UYGUR TÜRKÜ GAZETECİLER

Bu hususta, Amerika'nın Sesine (VOA) konuşan Abduveli Ayup, **“Bizim verilerimiz, 100'den fazla tutuklu Uygur Türkü gazetecinin Çinli yetkililer tarafından hapse atılan 400 Uygur aydınının arasında bulunduğunu gösteriyor. Uygur blogcularını, hükûmete ait radyo ve televizyon kanallarının sunucularını da listemize katarsak hapiste bulunan Uygur Türkü gazetecilerin sayısı en az 200'ü bulur”** ifadelerini kullandı.

yıllarda 100'den fazla Uygur Türkü gazetecinin tutuklandığını ortaya çıkaran raporunu yayımladı. Kurumun kurucusu olan Uygur Türkü Abduveli Ayup ise, bu bulgularının sadece **“buzdağının görünen kısmı”** olduğunu belirtti.

ÇİN'İN İÇ BÖLGESİNDE TUTUKLANAN UYGUR TÜRKÜ GAZETECİLER

Öte yandan Gazetecileri Koruma Komitesinin Aralık 2023'te yayımladığı yıllık raporuna göre, Çin'in iç bölgesinde 200'den fazla gazetecinin tutuklu bulunduğu kaydedilmişti. Ayrıca bu gazetecilerin 22'sinin Doğu Türkistanlı Uygur Türkü gazeteciler olduğu belirtilmişti.

10 BİN UYGUR

HANEYE ÇİNLİ YERLEŞTİRİLECEK!

Cin, Doğu Türkistan'da yaşayan Uygur Türklerine yönelik insanlık dışı

eylemleri nedeniyle sürekli eleştiri altında olmasına rağmen sistematik soykırım suçu işlemeye devam ediyor.

2013'ten beri soykırımcı suçlusunu Çin komünist parti lideri Xi Jinping'in iktidarı devralmasıyla yürürlüğe giren sözde **"Kardeş Aile"** adı altında yapılan zulüm ve ahlaksızlık, Komünist rejimin resmi devlet politikası olarak uygulanıyor.

Doğu Türkistan'daki sözde **"Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi Halk Kongresi"** Daimi Komitesi toplantısında, kırsal kesimleri kapsayan 10.000 Komünist Parti üyesinin 10.000 Uygur ailesine zorla yerleştirilmesi teklifi görüşüldü.

ÇİN'DEN HANEYE TECAVÜZ TEŞVİKİ

İstiklal TV ekibinin mercek altına aldığı Çin propaganda ağı Tanrıdağ sitesinde yer alan haberde

İşgalci Çin yönetiminin Doğu Türkistan'ı tamamen

İşgalci Çin rejimi Doğu Türkistan'da 10.000 Komünist Parti üyesinin 10.000 Uygur ailesine zorla yerleştirilmesini planlıyor.

Çinlileştirme hedefine ulaşmak için sözde **"Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi Halk Kongresi"** Daimi Komitesi, 30 Nisan'da sözde **"Çin Ulusal Ortak Bilincinin Pekişmesi, 10.000 Temsilcinin 10.000 Aileye Girmesi"**, **"Propaganda-konferans, seferberlik-eğitim"** konuları üzerine bir oturum gerçekleştirdi.

Toplantıda soykırımcı Xi Jinping'in sözde **"Çin ulusal ortak bilincinin pekiştirilmesi"** politikasına atıf yapılırken, yerel kongre üyelerinden üzerlerine düşen

vazifelerini yerine getirmede kararlılık vurgusu yapıldı. Xi Jinping ruhunu her millet haklına özdeşleőtirmek için çeőtli propaganda eğitimleri, dersler ve konferanslar vermeleri istendi.

ÇİN'İN "KARDEŞ AİLE" POLİTİKASI

7 Yıldır ortaya konulan ilgili raporlar, Çin'in Uygur Türklerine yönelik baskılarının devam ettiğini

gösteriyor. Uygur Türklerinin kültürel, dini ve sosyal haklarının sınırlı olduğu, kamplarda zorla tutuldukları ve ağır koőtullarda yaşamak zorunda bırakıldıkları belirtiliyor.

Çin rejiminin “**Kardeş Aile**” adını verdikleri, Doğu Türkistan’daki her Türk haneye bir Çinli yerleştirme politikası kapsamında Uygurların evlerine yerleştirilen Çinliler, orada

hane halkıyla beraber yaşamaları ve her şeyi gözetleyerek yetkililere raporlamaları isteniyor.

Evdeki yetişkin erkeklerin çoğunu Toplama Kamplarına veya Hapishaneye kapatan Çin otoriter Rejim, Müslüman ev sahiplerini Komünist Çinlilere domuz eti ve şarap ikram etmeye zorluyor. Kendileri ile beraber İslam’da haram kılınan yiyecek ve içecekleri tüketmeleri isteniyor. Hatta biçare hane halkı evdeki Çinlileri eğlendirmeye zorlanıyorlar.

Doğu Türkistanlı Müslümanların herhangi bir ibadet, eylem veya söylemde bulunmaları durumunda, yasadışı dini faaliyette bulunmak suçlamasıyla Çin polislerince içeri alınıyor. Böyle bir durumda Çinli yetkililer, Uygurları en vahşi ve acımasız yöntemlerle cezalandırıyor, hapishanelerde ve toplama kamplarında tutuyor, hatta uzun yıllar hapis, işkence ve idama mahkum ediliyor.

“

Çin rejiminin “Kardeş Aile” politikasıyla, Doğu Türkistan’daki her Türk haneye bir Çinli yerleştirilerek Uygurların evlerine gözlemci olarak gönderilmektedir.

BM TAYLAND'DA GÖZALTINA ALINAN UYGUR SIĞINMACILARA YARDIM TEKLİFİNİ REDDETTİ

The New Humanitarian tarafından görülen BMMYK iç belgelerine göre, BM mülteci ajansı Tayland hükümetinin 10 yıldan uzun bir süredir Tayland'da hayati tehlike altında tutulan Doğu Türkistan'daki zulümden kaçan 48 Uygur sığınmacıya yardım etme taleplerini reddetti.

Sığınmacılardan beşi 2020'deki bir kaçış girişimiyle ilgili hapis cezalarını çekerken, geri kalan 43 kişi Bangkok'taki Suan Phlu göçmen gözaltı merkezinde bunaltıcı, kötü kokulu ve sıkışık koşullarda suçsuz yere tutuluyor. Aileleri, avukatları ve hatta diğer tutuklularla iletişim kurmaları engelleniyor.

Ülkenin Ulusal İnsan Hakları Komisyonu'nun 2023

raporuna göre Taylandlı yetkililerin Uygurları serbest bırakma gibi bir planları yok.

BMMYK yıllardır Tayland hükümetinin, mülteci statüsü vermek ve üçüncü bir ülkeye yerleştirmelerini kolaylaştırmak için gerekli bilgileri toplamak üzere ajansın gruba erişimini engellediğini savunuyor.

Ancak 2020 yılına kadar uzanan iç belgeler, Tayland hükümetinin neredeyse beş yıl önce Uygurların süresiz tutukluluğunun çözümünde daha aktif bir rol oynaması için BMMYK'ye gayri resmi olarak başvurmaya başladığını ve ajans personelinin bunu yapmamasını tavsiye ettiğini ortaya koyuyor.

BMMYK dünya çapında milyonlarca sığınmacıya hayat kurtaran yardımlarda

bulundu ancak Uygur İnsan Hakları Projesi'nin (UHRP) 2023 raporuna göre Çin'in bazı ev sahibi ülkeler üzerindeki artan etkisi **"Uygur mültecileri tanıma ve usulüne uygun olarak koruma yönündeki siyasi ve insani iradeyi"** zayıflatıyor. Belgeleri inceleyen hak savunucuları, iç belgelerin Çin'in etkisinin BM'nin mülteci ajansına da uzandığını gösterdiğini söyledi.

Fortify Rights Direktörü John Quinley belgeleri inceledikten sonra yaptığı açıklamada, **"Belgeler BMMYK'nın Uygur mültecileri koruma görevini yerine getiremediğini gösteriyor"** dedi. **"BMMYK liderliği, yıllarını gözaltında geçiren Uygur mülteciler için proaktif bir şekilde çözüm bulmaya çalışmıyor gibi görünüyor."**

Belgelerden alıntılarını inceleyen BMMYK sözcüsü Babar Baloch, 2 Mayıs'ta The New Humanitarian'a yaptığı açıklamada, ajansın bu konuyu Taylandlı yetkililerle görüşmeye devam ettiğini, ancak **"hiçbir aşamada gruba erişmemize veya çözümleri kolaylaştırmak amacıyla vaka yüküyle ilgilenmemize izin verilmediğini"** söyledi. Aksini iddia etmek, yaşananların yanlış anlaşıldığını gösterir" dedi.

BMMYK'nın vakaya yaklaşımıyla ilgili olarak

gizlilik kısıtlamalarını gerekçe göstererek daha fazla ayrıntı vermeyi reddetti.

ÇİN'İN ÖFKESİNİ SAPTIRMAK İÇİN BİR KALKAN

2014 yılı civarında Tayland, Çin'de yoğunlaşan baskılardan kaçan ve Uygur sığınmacıları tarihsel olarak destekleyen Türkiye'ye ulaşmak isteyen Uygurlar için popüler bir rotanın parçası haline geldi. Bangkok'ta gözaltına alınan grubun çoğu, o yılın Mart ayında

UNHCR, Pekin'in kızıp işbirliğini ya da kuruma yapılan bağışları azaltacağından korktuğu için geri adım attı.

Malezya sınırı yakınlarında Tayland göçmenlik yetkilileri tarafından tutuklanan yaklaşık 350 kişilik daha büyük bir grubun parçasıydı.

Temmuz 2015'te bu gruptan yaklaşık 170 kadın ve çocuk Türkiye'ye serbest bırakıldı. Yaklaşık bir hafta sonra, çoğu erkek 109 kişi Çin'e sınır dışı edildi. Şu anda nerede oldukları bilinmiyor. Geri kalanlar ise Tayland'da göçmen gözetiminde tutuluyor. En az bir düzine kişi kaçtı ve ikisi çocuk olmak

üzere beş kişi gözaltında öldü.

Şubat 2024'te bir grup BM özel raportörü Tayland hükümetine bir mektup göndererek bu ölümleri tutukluların **“uzun süreli gözaltında tutulmalarına, tutuldukları insanlık dışı koşullara ve yetersiz tıbbi bakıma”** bağladı. Ölümlerin potansiyel yargısız infaz vakaları olarak soruşturulmasını talep ettiler.

Mülteci hakları aktivistleri, Uygur tutuklulara yönelik kötü muamelenin devam etmesinin, 2020 belgelerini anlamanın ve BMMYK'nın rotasını değiştirdiğinden emin olmanın aciliyetini artırdığını söyledi.

Bir belgede, 2019'dan bu yana **“[Tayland hükümetinin] BMMYK'nın soruna bir çözüm bulması için girişimlerinin arttığı”** belirtiliyor ve Uygur tutuklulara **“Tayland'ın BMMYK'ya erişim sağlama”**

olasılığı olduğu ekleniyor.

Ancak BMMYK'nın Tayland ofisi Tayland hükümetinin teklifine şüpheyle yaklaştı.

Bir belgede şöyle deniyor: **“[Ülke ofisinin] görüşü, Tayland'ın Çin'in öfkelerini saptırmak için BMMYK'yi bir kalkan olarak kullanabileceği yönünde.”**

Ülke ofisi personeli 2020'nin sonlarında **“Taylandlı yetkililer BMMYK'yi resmi olarak devreye sokmadan önce proaktif**

“

Bangkok'ta gözaltına alınanların çoğu, Mart ayında Malezya sınırı yakınlarında tutuklanan 350 kişilik grubun bir parçasıydı.

adımlar atılmasının tavsiye edilmediğine” karar verdi.

Belgelerden birinde **“BMMYK'nın Çin'deki faaliyetlerinin olumsuz etkilenme riski”** ve 10 alt düzey personel pozisyonu ve 7.7 milyon dolar değerindeki projeler de dahil olmak üzere **“BMMYK'ya sağlanan fon/destek”** konusunda uyarıda bulunuluyor.

İnsan Hakları İzleme Örgütü Asya Direktör Yardımcısı Phil Robertson, belgeleri inceledikten sonra The New Humanitarian'a yaptığı

açıklamada, **“Bu notların şok edici yönlerinden biri, Tayland'ın BMMYK'ya daha fazla müdahil olması için baskı yaptığı ve BMMYK'nın Pekin'in kızıp ajansla işbirliğini veya bağışları azaltacağından korktuğu için geri adım attığıdır”** dedi.

Belgelerin yazıldığı tarihten bu yana iki Uyghur gözaltında hayatını kaybetti.

Robertson, **“BMMYK mültecileri koruma görevine yeniden odaklanmalı ve muhtemelen Tayland'da hiç kimse bu korumaya bu Uygurlardan daha fazla ihtiyaç duymuyor”** dedi.

‘İZOLE EDİLMİŞ, İHMAL EDİLMİŞ VE REDDEDİLMİŞ’

Çok sayıda insan hakları raporuna ve eski bir tutukluya göre, Uyghur grup diğer tutuklulardan daha sert muameleye maruz kalıyor.

Uyghur olmayan ancak 2019 yılında Suan Phlu

göçmen gözaltı merkezinde dört Uygur sığınmacıyla aynı hücreyi paylaşan eski tutuklu, adamların her zaman güvenlik kameralarının görüş alanında kalmaya zorlandıklarını ve diğer tutuklulardan daha invaziv aramalara maruz kaldıklarını hatırladığını söyledi. Bir mülteci olarak mahremiyetini korumak için isminin açıklanmaması koşuluyla konuştu.

Ayrıca, Rohingya sığınmacılara da uygulanan bir kural olarak, Uygurların gözaltı tesisi dışından herhangi biriyle iletişim kurmalarının yasaklanmasının yanı sıra, Uygur olmayan tutuklularla konuşmaları da engelleniyor.

Eski tutuklu The New Humanitarian'a, **"Başka bir tutuklunun onlarla konuştuğu tespit edilirse cezalandırılırdı. O tutuklu egzersiz için dışarı çıkmazdı – bu bir gün de olabilir, daha fazla da. Bu, nasıl iletişim kurduğuna ve etkileşimin ne kadar sürdüğüne bağlı,"** diyor.

"Kendilerini çok kötü, izole edilmiş, ihmal edilmiş ve reddedilmiş hissederdilerdi" dedi. "Nasıl hissedeceklerini kelimelerle ifade edemem."

Tayland Ulusal İnsan Hakları Komisyonu, Uygur ve Rohingya sığınmacılara yönelik bu özel kuralları ulusal veya ırksal ayrımcılık biçimleri olarak tanımladı.

Kurallar, Uygurların alıkonulmasının ulusal güvenlik meselesi olarak sınıflandırılmasından kaynaklanıyor. Bu da onları göçmenlik makamları yerine başbakanın başkanlık ettiği Tayland Ulusal Güvenlik Konseyi'nin (NSC) yetki alanına sokuyor. Ayrıca, mültecilerin ülkede yaşamalarına ve kamu hizmetlerine erişmelerine izin vermek için tasarlanan Tayland Ulusal Tarama Mekanizması'na erişimlerini de engelliyor.

Tayland Ulusal İnsan Hakları Komisyonu'nun 2023 raporuna göre MGK, Uygurların alıkonulmasına yönelik herhangi bir çözümün Çin ticareti ve

turizmi, Batılı ülkelerle ilişkiler, uluslararası hukuk ve insan hakları ilkeleri gibi hususları dengelemesi gerektiğini savunuyor.

Bir BMMYK belgesinde **"Çin bu konuyu Tayland'ın yanıt vermediği standart bir konuşma konusu olarak gündeme getirme fırsatını kaçırmıyor"** diyor. **"Bu çıkmazın nedeni muhtemelen Tayland'ın bir yandan Çin'i diğer yandan da uluslararası toplumun geri kalanını karşısına almak istememesidir."**

'SİYASET İÇİN BEKLEMEK'

Dahili belgeler, BMMYK personelinin çıkmazı aşmak için öneriler üzerinde tartıştığı, ancak bunları geri çevirdiği birkaç örneği anlatıyor.

Belgelerden biri, BMMYK'nın Asya ve Pasifik Bölgesel Bürosu, Uluslararası Koruma Departmanı ve Tayland ofisi arasında Şubat 2020'de yapılan bir görüşmeyi özetliyor. Bu

görüşmelerde Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'nın, BMMYK'nın sığınmacıların kim oldukları ve akrabalarının nerede buldukları hakkında bilgi toplamasını gerektirecek grup üyelerini kabul etme konusundaki potansiyel istekliliği tartışıldı.

Belgede ayrıca Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) ve BM'nin göç ajansı IOM gibi "başkaları aracılığıyla bilgi toplama" olasılığından da bahsedilmektedir.

“

Uygurların dışarıyla ve Uygur olmayan tutuklularla iletişim kurmaları engelleniyor.

“

Uygur mahkumlar başka mahkumlardan izole tutuluyor.

toplantısına” karşı tavsiyede bulunmasıyla sona ermektedir.

Belgenin bir başka bölümünde, BMMYK'nın korumadan sorumlu yüksek komiser yardımcısı ile kurumun Avrupa Bölge

Tayland ve Türkiye arasında ikili bir süreci teşvik etmeyi tercih ettiği bir tartışma anlatılmaktadır.

Belgeler, en azından bazı personelin kurumun yaklaşımından memnun olmadığını gösteriyor.

Ancak bu bölüm Tayland ülke ofisinin, Tayland hükümetinin resmi bir talebi ve çeşitli BMMYK departmanlarının onayı olmadan *“çözümleri araştırmak için bilgi*

Bürosu arasında geçen ve BMMYK'nın *“bu vaka yükü konusunda [Türkiye'ye] yaklaşmaktan yana olmadığı”,* bunun yerine

Bir belgede, daha önce alınan daha fazla harekete geçmeme kararları anlatıldıktan sonra, *“bu kişiler için çözüm elde*

etmek üzere daha aktif ve daha acil bir şekilde harekete geçmenin BMMYK'ya olumsuz yansımalarının asgari riskini haklı çıkardığı öne sürülerek **“ileriye dönük bir yol önerisi”** ortaya konmaktadır. Bu

personel, ICRC ve IOM aracılığıyla ve sığınmacıların yurtdışındaki akrabalarından bilgi toplayarak koruma değerlendirmeleri

yapılmasını ve mümkün olduğunca çok sayıda kişi için yeniden yerleştirme arayışına girilmesini tavsiye etmiştir.

Bu tavsiyenin ajansın yaklaşımı veya Taylandlı yetkililerin yardım talepleri üzerine harekete geçme kabiliyeti üzerinde ne gibi bir etkisi olduğu belli değil.

Ne ICRC ne de Tayland'daki Türk ve ABD büyükelçilikleri yorum taleplerine yayın için zamanında yanıt vermedi. Bir IOM sözcüsü, kuruluşun Uygurlara erişimi olmadığını ve BMMYK'dan onlar hakkında bilgi toplamak için bir talep almadığını söyledi.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nden Robertson şunları söyledi: **“BMMYK'nın çitlerden inip cesaretini toplamasının ve Bangkok'ta [göçmen gözetli merkezinde] çürümeye terk edilen bu gruba erişim sağlamak için tüm gücüyle bastırarak doğru olanı yapmasının zamanı geldi.”**

Kuzey Amerika ve Avrupa hükümetlerinin BMMYK'nın

Uygurların yeniden yerleştirilmesi gereken mülteciler olduğuna karar vermesini destekleyeceğini ve **“Çin hükümetinin herhangi bir olumsuz tepkisine karşı geri adım atacağını”** söyledi.

Dünya Uygur Kongresi Mülteciler Merkezi Direktörü Polat Sayim'e göre, gözaltında tutulan en az 10 Uygur BMMYK'ya uluslararası koruma başvurusunda bulundu ancak herhangi bir yanıt alamadı.

Gözaltındaki Uygurlar adına savunuculuk yapan Taylandlı bir kuruluş olan People's Empowerment Foundation'ın direktörü Chalida Tajarosensuk, bu başvuruları BMMYK çalışanlarıyla görüşüğünü söyledi.

“Onları bir dosyada tutuyorlar, doğru zamanı bekliyorlar – siyaseti bekliyorlar. Tayland Çin'i kızdıramaz” dedi.

BMMYK sözcüsü Baloch, bu başvurularla ilgili yorum talebine yanıt vermedi.

Baloch, “*BMMYK insani bir çözüm için Taylandlı yetkililer nezdinde girişimlerini sürdürüyor*” dedi.

İHMAL ÖRÜNTÜSÜ

BMMYK'nın Uygurların alıkonulmasına bir çözüm bulmak için daha aktif bir şekilde devreye girme

penceresi, özellikle geçen yıl yeni bir hükümetin iktidara gelmesinden bu yana, 2020'den beri kapanmış olabilir. Dahası, önceki hükümetin yardım taleplerinin ardından daha aktif bir angajmanın grubun serbest bırakılmasını sağlayacağı da kesin değil.

Bununla birlikte, ajansın bu tür fırsatlardan açıkça kaçınması, Tayland

dışındaki Uygur sığınmacılar tarafından tanımlanan bir ihmal modeline giriyor.

UHRP'nin 2023 raporu, Türkiye, Pakistan ve Hindistan'da yaşayan 11 Uygur sığınmacının görüşlerini bir araya getirmiş ve hepsi de BMMYK'nın “*erişilemez, tepkisiz ve hatta kendileriyle ilgisiz*” olduğu hissini paylaşmıştır.

Pakistan'daki sığınmacılardan üçü, mülteci statülerini teyit eden BMMYK belgelerini alamadıklarını veya yenileyemediklerini, bunun da kendilerini sınır dışı edilme riskiyle karşı karşıya bıraktığını ve yasal olarak çalışmadıklarını söyledi. Rapora göre bu kişiler, masrafları kendilerine ait olmak üzere ajansın ofisleri arasında mekik dokuduklarını, **“ancak Lahor ofisinde o sırada personel bulunmadığını ya da İslamabad ofisinin hizmetlerin mevcut olduğunu garanti etmesine rağmen Lahor'da hizmetlere erişilemediğini”** anlattılar.

Raporda, **“Ev sahibi ülkelerde yarı yasal bir geçim hayatına mahkum edilmiş durumlar ve BMMYK ile olan etkileşimleri bir umut kaynağı olmaktan ziyade en iyi ihtimalle ek bir hayal kırıklığı”** deniyor.

UHRP'nin araştırma ve savunuculuktan sorumlu direktör yardımcısı Peter Irwin, The New

Humanitarian'a yaptığı açıklamada, bu vakaların öbelgelenmesinin, Çin'in çalışmalarını engelleme çabalarına rağmen BMMYK'yı görevini yerine getirmenin yollarını bulmaya teşvik etmeyi amaçladığını söyledi.

Irwin Tayland'da tutulan Uygurlara atıfta bulunarak şunları söyledi: **“BMMYK dünyanın en önde gelen mülteci yerleştirme kuruluşudur, dolayısıyla erişim kısıtlamalarının sorunu başka şekillerde ele almalarını engellediğini kabul etmek zordur.”**

“Dürüst olmak gerekirse, bir şeyler olmadan önce daha fazla insanın ölmesini beklemekten gerçekten yorulduk,” diye ekledi. **“10 yıl oldu ve [BMMYK'nın] mevcut yaklaşımı ne yazık ki işe yaramadı.”**

Ev sahibi ülkelerde yarı yasal bir geçim hayatına mahkum edilmiş durumlar ve BMMYK ile olan etkileşimleri bir umut kaynağı olmaktan ziyade en iyi ihtimalle ek bir hayal kırıklığı

ÇİN REJİMİ UYGUR GİRİŞİMCİLERİ ENGELLİYOR!

İşgalci Çin, Doğu Türkistan'da uyguladığı sistematik soykırım kapsamında Uygur girişimcilere çeşitli

engeller getirirken, Çinli şirketlere haksız sübvansiyonlar sağlayarak, Doğu Türkistan'da zorla çalıştırılan Masum Uygurlar

için sözde "istihdam" yarattığını öne sürüyor ve sözde Xinjiang menşeli Çinli firmaları da Uygur emeği sömürerek ürettiği malları

Dünyaya ihraç ediyor.

İstiqlal TV ekibinin mercek altına aldığı Çin propaganda ağı Tanrıdağ sitesinde yer alan haberde, İşgalci Çin yönetimi Doğu Türkistan'ın Hotan vilayetinde Uygur girişimciler tarafından kurulan dört gıda şirketinin ürettiği ürünlerin standartlara uygun

olmadığına dair genel bir genelge yayınlayarak engellemeye çalıştı.

ÇİN'DEN UYGUR GİRİŞİMCİLERE HANDİKAP

Genelgede, Hotan Şehri "Çiver" Gıda Fabrikası tarafından üretilen "Çiver" markalı bisküviler, "koruyucu madde" kullanımında sözde standardı aştığı bahane edilerek engellenirken, Hutun'in Cing ilçesinde kurulan Hotan Minshu Şirketi tarafından üretilen "Ciğer Balı"nın bakteri kolonisi sayısı da standardı aştığı, Hislet Şirketinin ürünleri ve Guma İlçesindeki Yeni Nazar yağ fabrikasında üretilen fıstık yağı, asit içeriğinin standardı aştığı bahanesiyle "kalitesiz ürün" ilan edildi.

Çin medyasına göre bu yılın ilk çeyreğinde Doğu Türkistan'a gelen bölge dışı (Çinli Firmalar) sermaye 132,9 milyar yuan'a ulaştı.

Doğu Türkistan'daki Sözde "Xinjiang Uygur Özerk

Çin, Uygur girişimcilere engeller getirirken, Çinli şirketleri Doğu Türkistan'da "Xinjiang" menşeli firmalar kurmaları için teşvik ediyor.

Bölgesi" ticari denetleme dairesi sözcüsü konuyla ilgili gazetecilere verdiği demeçte, bu yılın ilk çeyreğinde Doğu Türkistan'a 1.351 girişimcinin yeni yatırım çekme projelerini hayata geçirdiğini, bölge dışından (Çinli yatırımcılar) çekilen yatırımın ise 132 bin 924 milyar yuane ulaştığını söyledi.

Bilgilere göre, Doğu Türkistan'ın 14 vilayetinden, İli vilayeti, Urumçi Şehri ve Sanji vilayeti 20 milyar

“

**Masum halkı ise
Çinli fabrikalarda
ucuz iş gücü
olarak zorla
çalıştırıyor.**

yuan'dan fazla yatırım çekerken, Üç il ve şehirdeki toplam yatırım miktarının 65.544 milyar yuana ulaştığı ve Doğu Türkistan'daki toplam bölge dışı yatırımın %49,3'ünü oluşturduğu ifade ediliyor.

Doğu Türkistan'ın kuzey bölgelerinde ise bölge dışı yatırımın 82,26 milyar yuan'a, Doğu Türkistan'ın güney bölgesinde ise bölge dışı yatırımın 50,898 milyar yuan'a ulaştığı öne sürülüyor.

SİSTEMATİK SOYKIRIM ALTINDAKİ DOĞU TÜRKİSTAN

Yıllarca sistematik soykırım ve insanlığa karşı suç işlediği ancak 2017'de ayyuka çıkan Çin rejimi, milyonlarca Doğu Türkistanlıyı ceza kamplarına ve hapishanelere hapsediyor.

prestijli yaşam koşulları vat ederek, bölgede kök salmaları teşvik ediliyor. Bu bağlamda Çin anakarasından Girişimcilik potansiyeli olan Çinli firmaları davet ederek Doğu Türkistan'a şirket kurmasını sağlıyor. Öte yandan da Havayollarının yanı sıra demiryollarını ve otoyollarını doğrudan Çin'e bağlayan ulaşım projelerine yatırımı artırarak Doğu Türkistan kaynaklarını sömürüyor. Masum halkı ise Çinli fabrikalarda ucuz iş gücü olarak zorla çalıştırıyor. Bunu yaparken Uygur girişimcileri türlü bahanelerle işlerine son veriyor veya tonlarca evrak şartıyla işlerini zorlaştırıyor.

Tutsaklara çeşitli kimyasallar vererek zorla kısırlaştırılırken, Uygur Kızlar Çinli erkeklerle evliliğe zorlanıyor. Kadın Erkek ayırt etmeden gençleri Çin illerine ve diğer bölgelere,

adını "istihdam" koyup zorla çalışmaya sürgün ediyor. Bir yandan Uygurların nüfusunu azaltırken, yerine Çinli yerleşimcilere kolay iş imkanı, bedava konut,

ÇİN YAPIMI YENİ UYUŞTURUCU, UYGUR GENÇLERİ ÖLDÜRÜYOR!

uluslararası Raporlar, son 10 yıldır Doğu Türkistan halkından büyük bir çoğunluğu **“yeniden eğitim merkezi”** adı verilen Toplama Kamplarına veya cezaevlerine hapsederek sistematik bir soykırım politikası yürüttüğünü ortaya koyuyor.

Doğu Türkistan halkına karşı işlediği sistematik soykırım nedeniyle küresel toplumun baskısı altında olan Çin, Uygur gençlerini uyuşturucuyla helak etmek için Doğu Türkistan’da yeni tip uyuşturucu madde piyasaya sürdü.

İstiqlal TV ekibinin takibe aldığı Çin kaynaklı sosyal

paylaşım sitelerinde yayılan video kayıtlarına göre, Çin rejimi **“Doğu Türkistan’ı Çinileştirmek”** nihai amacına ulaşmak için yeni tip uyuşturucuyu başka bir soykırım aracı olarak kullandığı anlaşılıyor.

Elde edilen video görüntülerinde Gulca şehriden olduğunu söyleyen

Uygur genç, Tütün türü ve içtikten hemen sonra insanı donduran bir tür uyuşturucu madde ortaya çıktığı konusunda ebeveynlerin çok dikkatli olması gerektiğini dile getirerek uyuşturucu maddenin nasıl etkileri olduğunu sıralıyor.

12 GENCİN CANINI ALDI

Uygur genç geçtiğimiz günlerde Gulca'da bazı trajediler yaşandığını, gencecik Uygurların donarak öldüğünü, genelde sağlık merkezine götürülen gençlerin ertesi gün can verdiğini, bu uyuşturucuyu kullanan kişilerin felç olacağı, ebeveynlerin çocuklarına sahip çıkması gerektiğini, Gençleri zehirleyen bu uyuşturucuyu satanların da derhal bulunup, kanun gereğince cezalandırılması gerektiği söyleyerek yetkililere seslendi.

Uygur genç, ambulans şoförü olan bir akrabasının söylediğini anlatırken, "**Mohurka**" adı verilen (tütün) uyuşturucu madde kullanımı sonucu donan

15 Uygurun çocuğu acil servise götürdüğünü, 12'sinin oracıkta hayatını kaybettiğini söyledi.

KEYFİ TUTUKLAMA ARACI OLARAK KULLANIYOR

İşgalci Çin Doğu Türkistan'daki bütün dükkanlarda alkol ve sigara satışını zorunlu kıldı. Buna karşı gelenleri "**Ulusal nefreti kışkırtmak**", "**dini aşırıcı**" suçlamasıyla çeşitli iftiralar atarak toplama kamplarında ve cezaevlerinde ağır hapis cezasıyla zulmediyor. Doğu Türkistan'ın tüm kırsal köylerinde bar ve restoranların sayısının arttırılması ve uyuşturucunun yaygınlaşması için de büyük çaba harcıyor.

Çin'in Doğu Türkistan halkını, özellikle de gençleri uyuşturucu yoluyla yok etme çabası yeni değil. Tarihi geçtiğimiz yüzyıla kadar uzanıyor. Çin'in Doğu Türkistan'da uyuşturucunun

Çin, Uygur gençlerini uyuşturucuyla helak etmek için Doğu Türkistan'da yeni tip uyuşturucu madde peydahladı.

yaygınlaşmasına izin vermesi, Zorunlu çalıştırmanın ardından Uygur gençlerini uyuşturucu kullanarak zihinsel ve fiziksel çöküşü için zemin hazırlama yada bağımlı hale gelen gençleri sözde yasalar uyarınca cezalandırmak içinde keyfi tutuklama aracı olarak ta kullanabiliyor.

ÇİN'DEN YENİ DOĞU TÜRKİSTAN PLANI

İşgalinden bugüne Doğu Türkistan halkına sistematik soykırım uygulamaya devam eden Çin rejimi, Doğu

Türkistan'ın yeni tip tarımsal kolektif çiftçiliğin geliştirilmesi için pilot bölge olacağını belirten yeni bir belge yayınladı.

İstiqlal TV ekibinin mercek altına aldığı Çin Halk Ağı, 9 Mayıs'ta Çin'in 2024 yılı için sözde *"Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi Parti Komitesi'nin 1 No'lu Belgesi"* adlı yeni plan projelerini içeren bir belge yayınladığını bildirdi.

Belgede kırsal reformda yenilikçiliğin güçlendirilmesi, arazi sözleşmesinin 2. döneminin 30 yıl uzatılmasının her ilçede test edilmesine başlanması, kırsal kolektif mülkiyet hakları sistemi reformunun derinleştirilmesi ve kırsal konut arazisi reformunun sözde pilot bölgede *"Doğu Türkistan'da"* yaygınlaştırılması çağrısında bulunuluyor.

“

İşgalci Çin rejimi, Doğu Türkistan'ın yeni tarımsal kolektif çiftçilik için pilot bölge olacağını belirten bir belge yayınladı.

MAZLUM HALK ÜZERİNDE SİNSİ PLAN!

Sözde *"yenilikçi"* sistemde, çeşitli kanallar aracılığıyla yeni tür tarımsal kolektif çiftçiliği geliştirmek ve genişletmek, geçici yönetime dayalı tarımsal toplumsallaştırılmış hizmetlerde saha denemelerinin yaygınlaştırılması, geçici yönetime dayalı tarımsallaşma ölçeğinin 40 milyon hektar alana yayılması ve katlayarak artırılması gibi planlar ortaya konuyor.

Çin basınında çıkan haberlerde, Çinli yetkililerin Bölrütala Şehrindeki Bingtuan (Xinjiang İnşaat ve Üretim Kol ordusu) sivil görünümlü yerleşimci Çinlileri, 2017 yılında **“dolaşımdaki çiftçi arazisi”** adı altında şehre bağlı 13 köydeki çiftçilerin bütün topraklarını zoraki “Kooperatife teslim etme”

seferberliği başlatarak el koyduğunu ortaya koyuyor.

İlgili haberler, Aralık 2020 yıl sonu itibariyle kente bağlı 43 köydeki çiftçilerin topraklarını **“dolaşımdaki çiftçi arazisi”** sistemine dahil edilmesi için zorunlu kooperatiflere teslim ettiğini, Bölrütala’daki 13.700’den fazla çiftçi topraklarını sözde kooperatife devretmek

zorunda kaldığını, sözde geçici yönetimini üstlenen yerleşimci Çinlilerin tasarrufu altına alınan kırsal arazi tescil oranı ise %99’dan aştığını gösteriyor.

Bilgilere göre, Sistem ilk olarak Aksu İli ve Gulca şehrinde başlatıldığı, Doğu Türkistan’ın güneyindeki dört ilde ise arazi sözleşme geçici yönetimi ve tescil

belgelerinin verilmesinin tamamlandığı, kooperatif adı altında sözleşme yapılan toplam arazi miktarının ise 5 milyon 710 bin hektara ulaştığı, buna göre Aralık 2020'ye kadar bölge genelinde Çiftçi arazilerinin tescil edileme oranı ise yüzde 99,02'ye ulaştığı öne sürülüyor.

74 yıldır Çin Komünist parti yönetiminin İşgali altında olan Doğu Türkistan'da Zulüm sınırları aştı.

SİSTEMATİK SOYKIRIMIN BİR PARÇASI

74 yıldır Çin Komünist parti yönetiminin İşgali altında olan Doğu Türkistan'da Zulüm sınırları aştı. Doğu Türkistan Topraklarının meşru sahipleri olan Doğu Türkistan Halkı işgalden beri yeraltı ve yer üstü zenginlikleri ve insan kaynaklarıyla birlikte Çin sömürüsü altında inim inim inlemektedir. Ve elinde kalan son toprak parçası ve azıcık mal varlıklarıyla yaşam mücadelesi verirken, acımasız Çin yönetimi bunu da gasp etmeye çalışıyor.

Çin'in etnik soykırım konusunda 2017 yılında başlatılan büyük ölçekli keyfi tutuklamalarla eş zamanlı olarak gerçekleştirilen korkunç ve acımasız baskı uygulamaları, Doğu Türkistan'ın etnik nüfus yapısının kasten ve zorunlu olarak değiştirilmeye çalışıldığını açık ve net olarak ortaya koyuyor.

Gelinen noktadaysa Milyonlarca Uygur'u kolektif bir şekilde kamplara ve hapisanelere hapsedmesi, onların köle/işçi olarak zorla çalıştırması sonucu geride kalan mal varlığı, bahçe ve tarım arazilerine hükümet yasa dışı el koyarak, çeşitli imtiyazlar ve prestijli yaşam vadiyle bölgeye kalıcı yerleşmeyi kabul eden Çinli yerleşimcilere taksim ediliyor.

ÇİN BAŞBAKANINDAN SOYKIRIM ORTAĞI ŞİRKETLERE ZİYARET

Çin Başbakanı Li Qiang, Uygurları zorunlu çalıştırdığı gerekçesiyle ABD tarafından kara listeye alınan Çinli işletmeleri ziyaret etmek üzere geçtiğimiz hafta

Doğu Türkistan'a sürpriz bir ziyarette bulundu.

İstiqlal TV ekibinin takibe aldığı (Çin sabah post) gazetesinin bildirdiğine göre, Çin Başbakanı Li Qiang'ın geçen hafta

Doğu Türkistan'daki sözde "Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi" Parti komitesi sekreteri Ma Xingrui ve diğer yetkililerle birlikte 7-9 Mayıs tarihleri arasında Doğu Türkistan'ı ziyaret ettiği ve bu ziyaret sırasında "iç

ve dış açılım, uluslararası iletişimin güçlendirilmesi ve batıya açılan köprü inşaatı” konularına vurgu yaptığı aktarıldı.

Li Qiang ayrıca dört yıldır ABD'nin yaptırım listesinde yer alan köklü Çinli tekstil firmalarından Yida Group'un Doğu Türkistan şubesini ziyaret etti.

SOYKIRIM PLANLARI CHONGQİNG'DA GÖRÜŞÜLDÜ

Çin basınında çıkan haberlere göre, söz konusu ziyaret, soykırım suçlusunu Xi Jinping'in 23 Nisan'da Chongqing'de sözde “*Xinjiang'in (Doğu Türkistan'ın) kalkınmasını teşvik etme*” konusunu görüşmek üzere düzenlediği toplantının hemen ardından gerçekleşmesi ise dikkatlerden kaçmadı.

Çin başbakanı daha önce merkezi şehir Urumçi, Sanji ve diğer bölgeleri de ziyaret etmişti. Bu süreçte tarım, tekstil, teknoloji, enerji ve kimya alanlarındaki birçok firmanın üretim ve araştırma alanlarında daha azimle çalışmaları doğrultusunda direktifler vermişti.

Bilgilere göre, Sanci'daki Yida Group Tekstil Endüstri Şirketi 2020 yılında ABD Ticaret Bakanlığı tarafından “*Uygur Zorunlu Çalıştırmayı Önleme Yasası*” kapsamında kara listeye alınmıştı ve

Çin Başbakanını Batının yaptırım uyguladığı Doğu Türkistan'daki Çinli şirketleri ziyaret etti.

Çin başbakanı, ABD'nin yaptırım listesine aldığı Sözde Xinjiang menşeli Çinli firmaları ziyaret etti.

şirketin ABD ve Avrupa'daki müşterilerini kaybettiği basına yansımıştı.

ULUSLARARASI TOPLUMU KANDIRMAYA ÇALIŞIYOR

Gözlemciler, Çin başbakanı Li Çan'ın ABD iş sektöründe kara listeye alınan şirketlere yaptığı özel ziyareti değerlendirerek, Doğu Türkistan'da faaliyet gösteren sözde "Xinjiang" menşeli şirketlerin bizzat Çin devleti tarafından desteklendiğini gösteren en bariz bir örnek olduğunu, aynı zamanda ABD başta

batılı ülkelerin Doğu Türkistan'daki ciddi insan hakları meselesinden hareketle Çin'e baskı uyguladığı bir dönemde, Çinli firmalara moral vermek için yapılan ziyaret olduğunu yorumlarken, Birleşmiş Milletler ve Uluslararası çalışma etiğine zıt insanlık dışı cinayetlerini Uluslararası

toplumdan gizlemeye yönelik adım olduğunu kaydetti.

ZORLA ÇALIŞTIRMAYI TESPİT EDEN YAPAY ZEKA GELİŞTİRİLDİ

ise zorla çalıştırma iddialarını **“Çin-karşıtı güçler tarafından uydurulmuş yalanlar”** olarak nitelemiş; ülkedeki insan hakları durumunun gerçeğe aykırı olarak karalanmaya çalışıldığını savunmuştu.

Oysaki Avustralya Stratejik araştırma enstitüsü (ASPI) raporuna göre 100 den fazla ülke ve 83 ünlü markaya mal tedarik etmede Uygur Müslümanların köle işçi olarak çalıştırıldığı, **“devlet destekli zorunlu çalıştırma”** programından yararlanıyor.

Haziran 2022’de ABD hükümeti, Çin’i Doğu Türkistan’daki Uygurlara karşı zorla çalıştırma ve ciddi insan hakları ihlalleriyle suçlayan **“Uygur Zorunlu Çalıştırmayı önleme Yasasını”** kabul etmişti ve Çin rejimi tarafından zorla çalıştırılan Uygurların emeği karşılığı üretilen malların

ABD’ye girişine yasak getirilmişti. Çinli şirketlerin ve diğer bağlantılı şirketlerin, ürünlerinin zorla çalıştırma içermediğini kanıtlamadıkları sürece ürünlerini ABD’ye ithal etmeleri yasaklanmıştı. Gümrüklerde yasağı delen mallara el konmuştu.

Pekin yönetiminin sözcüleri

ŞANGAY'DA SİSTEM BAŞLADI "UYGUR TAKİP"!

Ç KP yetkilileri ve şirketleri Uygurların tespit edildiğini inkar etse veya

durdurulduğunu iddia etse de, IPVM'nin projenin belgelerinden doğruladığı üzere, neredeyse hiç Uygur bulunmayan bir bölge

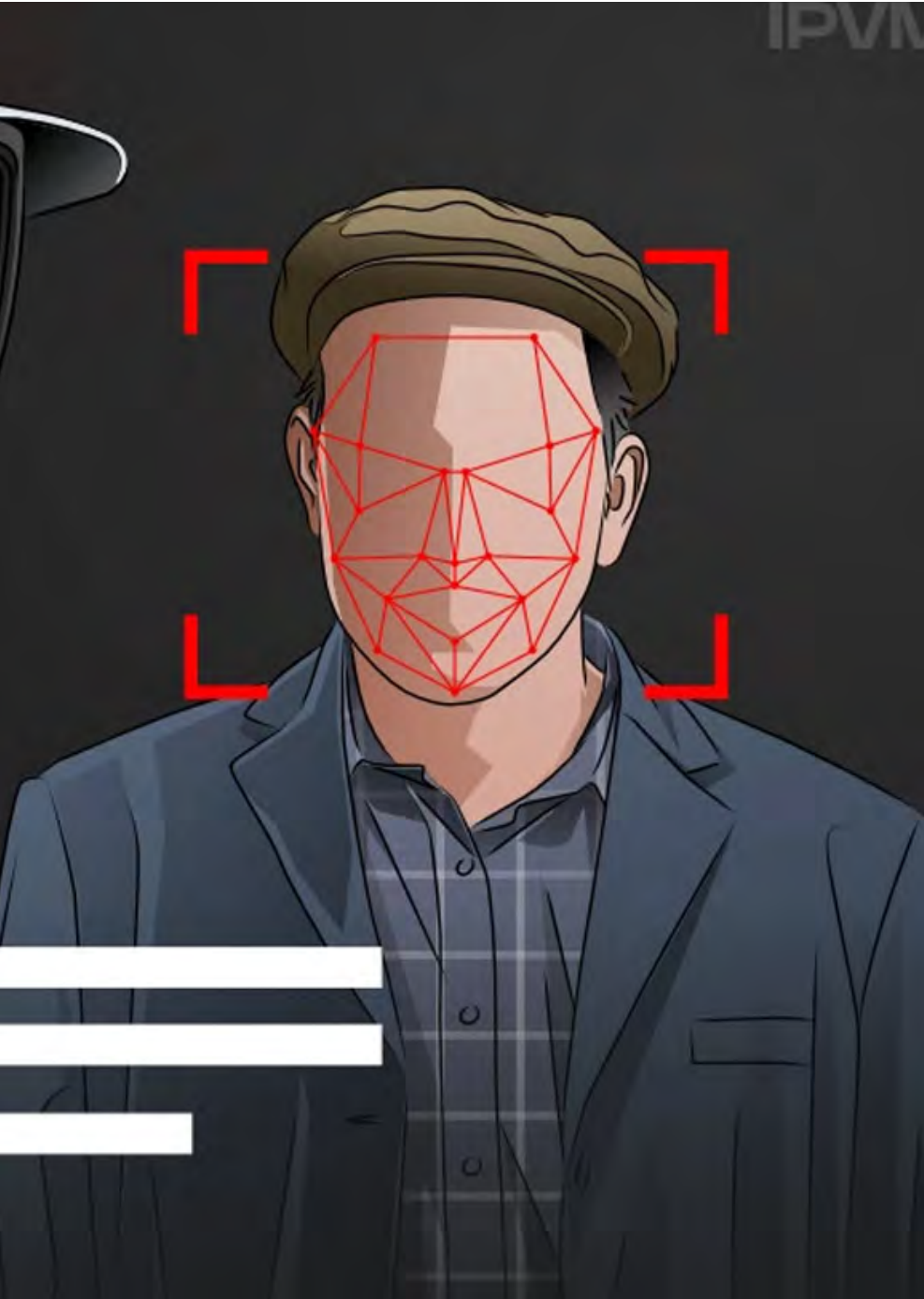
“

Uygur Türklerinin çok az olduğu Çin'in Şangay şehrinde “Uygur Etnik Kökeni” tespiti başlıyor.

olan 1. Kademe mega kent Şangay'ın iş bölgesinde yeni hayata geçirilen bir proje, binlerce kamerada Uygur tespiti uyguladı.

IPVM'nin Raporunda, Şangay'ın merkezindeki 14 polis karakolunun soruşturmalarını hedeflemek, bilinmeyen Uygurları takip etmek ve şüpheli Uygur faaliyetleri hakkında uyarılar almak için nasıl Uygur tespitiyle donatıldığını inceledi.

Şangay'ın Xuhui Bölgesi kamu güvenliği şubesi, 2023'ün sonlarında başlatılan kapsamlı bir yüz tanıma genişlemesi kapsamında

“

Şangay'da Uygur etnik kökenini tespit eden kameralar, Uygurları sürekli gözetleme ve potansiyel olarak haksız yere sorgulama riski taşıyor.

günde 25,9 milyon yüzün yakalanmasını bekliyor.

Her biri, bir kişinin konumu, arkadaşları ve faaliyetlerinin zaman damgalı bir anlık görüntüsünü sağlar ve bunlar Şangay'ın belediye veri tabanındaki 50 milyondan fazla bireysel dosyadan biriyle eşleştirilir ve depolanır.

Özellikle bir kişinin yüz özelliklerine dayanarak "Uygur etnik kökenini" tespit eder, bu da belirtilen tek etnik köken veya ırktır.

YÜKSEK TEKNOLOJİLİ AYRIMCILIKTIR

Stanford Üniversitesi'nde misafir akademisyen ve İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün eski Çin Direktörü Sophie

Richardson IPVM'e yaptığı açıklamada bu sistemin "bir dizi farklı hakkı garanti altına alan hem yerel hem de uluslararası yasalarla çığınca bir gerilim içinde olduğunu" ve "en iyi ihtimalle, hükümetin belirli bir topluluğun

üyelerini ne yaptıklarına bakmaksızın belirli bir yerde her zaman gözetleme dürtüsü olduğunu” söyledi. “En kötü ihtimalle de yüksek teknolojik ayırmacıdır.” diye ekledi.

Sistem, kullanıcıların **“Uygur etnik kökeni” gibi “yoldan**

geçen belirli türdeki kişileri bulmayı kolaylaştırmak için yoldan geçen veri tabanını yapılandırılmış bilgilere göre filtreleyebildiği”¹⁴

Xuhui polis karakoluna hizmet veriyor. Bu **“Dosya Arama”** işlevi aynı zamanda bireylere veya gruplara ilişkin

30 günlük geçmiş verileri hızlı bir şekilde sorgulayabilir ve bir yıla kadar uzun süreli depolamada kullanılabilir.

Bilinmeyen bir kişi tarafından işlenen suçların soruşturulmasına yönelik olup, polisin yerleşik ırksal profillemeyi kullanarak bölgedeki Uygurları kontrol etmesine olanak tanır. Cinsiyet, kıyafet vb. gibi özellikleri tespit eden video analizleri, öncelikle belirli bir tanıma sahip bilinmeyen bir kişiyi ararken faydalıdır.

Sonuç olarak, Uygur etnik kökenine göre filtreleme yeteneği, Uygurların (veya Uygur olduğu düşünülenlerin) haksız yere sorgulanması veya gözaltına alınması riskini yaratıyor. Richardson'a göre, **“Çin’de Uygur olmak bugünlerde kolaylıkla suç sayılmaya maruz kalıyor.”**

BENGALLİ YOUTUBER, ÇİN PROPAGANDASINI ÇÜRÜTTÜ!

Bengalli bir YouTuber, Çin'in Doğu Türkistan hakkındaki uluslararası topluma yönelik sürdürdüğü yalancı propagandasının kandırmacadan başka bir şey olmadığını ortaya çıkardı.

“İslami Hayat Programı” adlı YouTube kanalını yöneten Bengalli bir YouTuber, geçtiğimiz günlerde Urumçi'deki **“Uluslararası Pazar”**ı ziyaret ederek konuyla ilgili kısa bir video hazırladı. **“Uygur Müslümanları**

neden selama karşılık vermek istemiyor?” başlıklı Videoda, ziyaret sırasında merkezi şehir Urumçi'nin en işlek caddelerinde ve sokaklarda, dükkanlarda esnaflar ve de karşılaştığı Uygurlara **“Esselamu aleykum”** şeklinde selam

verdiği ve kimsenin selamına **“Vaaleykum Essalam”** karşılığını vermediği görülüyor. Yabancı YouTuber, bu ziyaret aracılığıyla Doğu Türkistan’da İslam’ın ve Müslümanların bastırıldığını, her türlü ibadetin yasaklandığını, islamın en basit göstergelerinden olan Allah’ın selamına bile kimselerin karşılık vermekten çekindiğini, hatta Uygurların hayatından islam ve Müslümanlığa yönelik en ufak bir emareye rastlamadığını ifade ederek, Çin’in Uygur Müslümanları üzerindeki dini baskısını ve yarattığı korku iklimini bir kez daha gözler önüne seriyor.

HERKES NEDEN ANORMAL DAVRANIYOR

Yabancı YouTuber, Urumçi’nin en kalabalık yerlerinden, Uygurların yoğun olarak yaşadığı **“Döngkörüük”** semtinde yer alan **“Uluslararası Pazar”**’ı ziyaret etti. Bu esnada cadde boyunca karşılaştığı her kese selam veriyor. İçlerinden

sadece 1-2 kişi **“Vaalaikum Esselam”** cevabını tedirgin tavırlar sergileyerek verselerde, Uygurların yoğun yaşadığı reyondaki Müslümanların kamera karşısında yanıt vermekten çekindiği, sadece **“merhaba”**, **“iyi”** yanıtıyla yetindiğine şaşkınlık içerisinde tanık oluyor. YouTuber, bir şeylerin ters gittiğini, her kesin korku ve panik içerisinde anormal davranış sergilemesinden dolayı ürktüğünü ifade ediyor.

Video kaydında Bengalli YouTuber, bir restorana giriyor ve Uygur bir şefin adını soruyor. Daha sonra: **“Müslüman mısınız?”** diye soruyor. Soru karşısında biraz endişeli olduğu net bir şekilde fark edilen Uygur usta, alçak bir sesle **“Evet, ben bir Müslümanım.”** Yanıtını veriyor. Sonra Yutubir Uygur ustaya **“Essalamu Aleyküm”** diye selam verince, Uygur Şefin rengi ruhu aniden değişiyor ve kasadaki Uygur hanım efendi (muhtemelen işletme sahibi) yüz ifadeleriyle cevap vermemesi gerektiği konusunda işaret veriyor.

Bir Bengalli YouTuber, Çin’in Doğu Türkistan konusundaki uluslararası topluma yönelik propagandasının sahte olduğunu ortaya çıkardı.

Bunun üzerine Uygur şef, YouTuber’ın selamına gülerek **“iyi çok iyi”** yanıtını veriyor ve masadan uzaklaşıyor.

Nitekim daha önce de Çin’in Doğu Türkistan’da müslümanlara karşı yürüttüğü baskı ve zulüm kapsamında **“Esselamu aleyküm”** selamını yasakladığı, Çin’in resmi belgeleri ve tanıkların ifadeleriyle doğrulanmıştı. Yıllar öncesine kadar Uygur Türkçeyle yayın yapan yerel televizyon kanallarında, Radyo programlarında Uygur Spikerler programlarına

“Assalamu Aleyküm” diyerek başlarken, son yıllarda bütün sosyal hayatta ve dijital platformlar dahil bu baskının bariz örneklerinden biri olarak, Müslümanların selamı yerine **“Merhaba”** denmesi zorunlu kılınmıştı.

ÇİN'İN DOĞU TÜRKİSTAN'DAKİ CEZA KAMPLARI

Çin rejim hükümetinin sistematik baskıları ve asimilasyon politikaları ile Doğu Türkistan'da topyekûn bir halk, asimilasyon ve soykırıma uğramaktadır. Milli, dini, siyasi ve kültürel olarak Doğu Türkistan'da Çinli olmayan tüm Türk

kökenli milletler bu baskının kurbanı olmaktadır.

Doğu Türkistan'da ağır insan hakları ihlallerinden aşmış soykırım derecesine ulaşan, her geçen gün dünya kamuoyunun daha çok gündemine gelen Uygur meselesi, küresel bir sorun haline geldi. Etnik ve kültürel ayrımcılığa ve ciddi insan hakları ihlallerine maruz kalan Doğu Türkistanlılar, ucuz iş gücü olarak Çinli şirketlerde çalıştırılıyor. Öte yandan, Ortaya çıkan Resmi veriler ise, Çin Komünist Partisi idaresinin kültürel ve etnik soykırım uyguladığı Doğu Türkistan'daki toplama kamplarında milyonlarca insanı yasa dışı bir şekilde

alıkoyduğunu gösteriyor. Fakat Çin hükümeti, toplama kamplarında ve ceza kamplarında insanlık dışı şartlarda tutulan Uygur Türklerinin durumuna dair tüm verileri dünya kamuoyundan gizlemeye ve soykırımı yalanlamaya çalışıyor.

HAKSIZ YERE HAPSEDİLİYOR

Günümüzde şu an bile Doğu Türkistan'da Uygur ve diğer Türk halklarından milyonlarca kişi suçsuz yere, bilinmeyen bir yerlerde hapsediliyor. Bu baskı tüm şiddetiyle devam ederken, tanıkların ifadelerine göre

“Kardeş aile” projesi adı altında her Türk aileyle ilgilenecek Çinli memur atandı.

tutuklulara işkence ediliyor. Sağlıksız şartlarda ellerinde kelepçe, ayaklarında zincirle yaşıyor. Kampta tutulanlara ne olduğu belirsiz ilaçlar ve iğneler veriliyor. Tırnak çekme, kamçı, elektrik verme gibi işkencelere maruz kalıyor. Kadınlar toplu tecavüze uğruyor.

Milyonlarca genç Doğu Türkistan’daki çalışma kamplarında veya Çin’deki fabrikalarda zorunlu köle işçi olarak çalıştırılıyor. Birçoğu toplama ve çalışma kamplarına gönderildikten sonra geride kalanlar da siyasi propaganda ezberlemeye, kamu hizmeti adıyla ücretsiz çalışmaya zorlanıyor. Kadınlar kısırlaştırılıyor, hamilelere

zorla kürtaj yaptırılıyor. Genç kadınlar Çinlilerle evliliğe mecbur ediliyor. Ailelerinden koparılan yaklaşık 800 bin Uygur Türkü çocuk, “melekler yuvası” denilen çocuk toplama kamplarında asimile ediliyor. Çince konuşmaya Çince yaşamaya, tıpkı bir Çinliymiş gibi davranan, yaşam felsefesi, ideolojisi, hayata bakışı tamamen Uygurlardan kopuk komünist bireyler olması için yetiştiriliyor.

“KARDEŞ AİLE” REZALETİ

Milli ve dini kültür mirasları, Uygur tarihi ve kültürü, Türk- İslam mimarileri, tarihi şahsiyetlerin türbeleri yok ediliyor. İnanç özgürlüğü hiçe sayılıyor. 16 bin Cami yıkıldı. Kur’an-i kerim başta olmak üzere Uygurca yazılmış sayısızca eresi kitapları yakıp yok etti. Namaz kılmak, oruç tutmak kampa alınma nedeni olarak gösteriliyor. Türkiye başta olmak üzere yurtdışı ülkelerinde okumuş, seyahat etmiş olmak ya da sadece bunları yapan birinin akrabası olmak bile toplama

kampına alınma veya hapse atılma nedeni sayılıyor.

“Kardeş aile” projesi adı altında her Türk aileyle ilgilenecek Çinli memur atandı. Sözde “kardeşler” aile mahremiyetini çiğneyerek Uygurların evlerinde 10 günlerce konaklıyor, aile üyelerinin rejime bağlılığını denetliyor.

ÇİN, DOĞU TÜRKİSTAN'DA ORTAK OPERASYON BAŞLATTI

Doğu Türkistan'daki sözde “*Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi*” ile Bingtuan (Xinjiang Üretim ve İnşaat Kolordusu), “*yasadışı bağış*

toplamaıyla mücadele” adı altında “*ortak Operasyon*” başlattı.

Sözde “*Xinjiang Üretim ve İnşaat Kolordusu*” nun resmi İnternet sitesinde 10 Mayıs yer alan bildiriye göre, bahse konu “*ortak operasyon*” Aralık 2025'e kadar devam ederken, Operasyon kapsamında Çin Komünist Parti (ÇKP) Hükümetinin sert gücü ile yasa dışı fon toplama ve sermaye birikimi riskini önlemek, sözde Xinjiang'ın mali güvenliğini ve sosyal istikrarını korumayı hedefliyor.

Çin rejimi Doğu Türkistan'da her alanda zulüm politikaları izliyor. Sözde “*sert önlemler*” adı altında çok sayıda masum insanı toplam kamplarına veya cezaevlerine hapsederken, bölgeye Çinli yerleşimcileri özel teşvikle kalıcı olarak yerleşmesini sağlıyor.

“

Doğu Türkistan'daki sözde “*Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi*” ile sözde *Xinjiang Üretim ve İnşaat Kolordusu*, “*yasadışı bağış toplamaıyla mücadele*” adı altında “*ortak Operasyon*” başlattı.

ENVAİ ÇEŞİT BAHANELERLE ZULÜM EDİYOR

Çin rejimi 1949 işgalinden bu yana çeşitli bahanelerle Doğu Türkistan halkını baskı altına almaya çalışıyor. Son 10 yıldır da sözde **"terörizm**

ve etnik ayrılıkçılıkla mücadele", "Çin Ulusal Ortak bilincinin pekişmesi ve yaygınlaşması", "Xinjiang'ı (Çin) kültür yoluyla besleme", "İslam Dininin Çince sosyalizme uyarlanması", "Kuran-ı Kerim'i Konfüçyüs ideolojisiyle yorumlamak"

kisvesi altında halkın inançlarını, kültürlerini, dillerini, geleneklerini, en temel yaşama haklarını kısıtlıyor.

Doğu Türkistan'da milyonlarca Uygur ve diğer Türk halklarını düzmece mahkemelerce çeşitli

“

Çin, “terörle mücadele” adı altında Uygur halkını baskı altına alıyor, toplama kamplarında hapsediyor ve haklarını kısıtlıyor.

iftiralarla suçsuz yere Toplama Kamplarına ve Hapishanelere hapsederek sistematik soykırım uyguluyor. Uygurlara yönelik işlediği İnsanlık dışı suçları nedeniyle Uluslararası toplumun şiddetli eleştirisi ve baskılarıyla karşı karşıya olmasına rağmen, Doğu

Türkistan’daki insanlık dışı zulmüne ara vermeden devam ettiriyor.

DOĞU TÜRKİSTAN'IN TARİHSEL HAFIZASI DİJİTALE AKTARILDI

DİJİTAL HAFIZA
DOĞU TÜRKİSTAN

Doğu Türkistan ile İlgili Bütün Gerçekler

Doğu Türkistan'a Dair Yazılı ve Görsel Binlerce İçeriği
Keşfedin ve Farkedin

Doğu Türkistan hakkında [her şey](#)

20%
Çin topraklarının %20'sini

7550+
Çamii kimliğinden arındırıldı

Abdulhaluk Uygur ve Şiirleri

Doç. Dr. Alimcan İnyet

Türkistan Geceleri

Necib El-Kiyani

2021 yılından bu yana Filistin mücadelesinin dününe ve bugününe ışık tutan

Dijital Hafıza Merkezi bu yıl itibari ile Doğu Türkistan'ın kültürel hafızasını ve tarihi arkaplanını anlatmak vizyonu ile yayın hayatına başladı.

Bu yıl faaliyete giren Doğu Türkistan kanadında: tarihi olayların kronolojik bir şekilde derlendiği zaman tüneli, öncü şahsiyetlerin biyografileri, Türk İslam medeniyetine dair kavramlar sözlüğü, sanat, musiki, mimari gibi birbirinden farklı kültürel öğelerin yer aldığı pek çok içerik yer alıyor.

Merkez Doğu Türkistan için online bir kütüphane oluşturarak dijital yöntemlerle ürettiği özgün içeriklerle toplumsal bilinci canlı tutmayı hedefliyor. Bunun yanında, Doğu Türkistan alanında kaleme alınan önemli eserleri Hafıza Merkezi Yayınevinde basarak ve yabancı dildeki eserlerin çevirilerini gerçekleştirerek dijital faaliyetlerinin yanında somut çalışmalarıyla basılı yayın hayatında da var olmayı hedefliyor.

“

Doğu Türkistan'ın kültürünün dijital ortamda korunması, unutulmaması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla ülkenin tarihsel hafızası dijitalle aktarıldı.

İsa Yusuf Alp
(1901 - 1995)
Politikacı

20/02/1933

Hoten İslami Hükümeti kuruldu

Keyfi Tutuklan

/ Yasal dayanağı olmayan gözaltına alma eylemi.

Uygurlara yönelik yasadışı gözaltı

DOĞU TÜRKİSTAN MESELESİ 9 ANA BAŞLIK ALTINDA SUNULUYOR

Website: hayat hikayesiyle ilham olan Doğu Türkistan'a

dair önemli isimlerin yer aldığı **"Biyografiler"**, Doğu Türkistan'a dair önemli olayların kronolojik sıralamasını sunan **"Zaman Tüneli"**, A'dan Z'ye Doğu Türkistan'ın tarihini, kültürünü ve orada yaşanan zulmü çağrıştıran

"Kavramlar Sözlüğü", toplumsal hayatın aynası niteliği taşıyan şehir, kültür, uygur mutfağı ve musikisine dair görsel içeriklerin yer aldığı **"Sergiler"**, belgesel, kısa film, röportaj, TV programı, vlog, haber ve müzik görüntülerini içeren

dair İngilizce ve Osmanlıca, tarihi ve güncel belgelerin, raporların bulunduğu **“Tarihi Belgeler”** ve **“Köşe Yazıları”** başlıklarından oluşuyor.

Doğu Türkistan'ın kültürünün dijital ortamda korunması, unutulmaması ve gelecek nesillere aktarılması için çeşitli içeriklerle günlük hayatın içine entegre olmayı amaçlayan Dijital Hafıza merkezi kolay erişim sağlayan arayüzüyle toplumun her kesiminden insana hitap etmeyi amaçlıyor.

Merkez, bu vizyonu doğrultusunda, dijital içeriklerin yanı sıra basılı yayınlar ve çeşitli projelerle de toplumsal farkındalığı artırmayı sürdürecektir.

Filistin ve Doğu Türkistan için yayın hayatına devam edecek olan Merkez gelecekte diğer Müslüman coğrafyaları da gündeme alacağını belirtiyor.

“Videolar & Belgeseller” bölümü, Türkçe ve İngilizce dilinde yazılan yüzlerce kitap, rapor ve makalenin yer aldığı **“Kütüphane”** bölümü, görsel hafızayı bilgi ile donatan çarpıcı tasarımların yer aldığı **“Infografiler”** bölümü, Doğu Türkistan'a

Doğu Türkistan'ın kültürü ve tarihi, “Dijital Hafıza” merkezi aracılığıyla korunarak geleceğe aktarılıyor.

RAPOR: BMW, JAGUAR VE VW KÖLE İŞÇİ ÇALIŞTIRIYOR

Amerikan Senatosu, 2021 yılında Çin’le olan ticari çatışmaları kapsamında Uygur Zorla Çalıştırmayı önleme yasası (UFLPA) isimli

bir kararı oylamıştı. UFLPA, 2021 yılından beri geçerli ve Çin’de Uygur Türklerini zorla çalıştırdığı tespit edilen bazı Çinli tedarikçilere ambargo uyguluyor.

İşte bu UFLPA kararı, geçtiğimiz gün BMW’nin başını ağrıtabilecek bir olaya yol açtı.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Kongresi tarafından

hazırlanan bir soruşturma raporunda BMW, Jaguar Land Rover (JLR) ve Volkswagen'in (VW) Çin'de zorunlu çalıştırmayla bağlantısı olduğu iddiasıyla yasaklanan bir tedarikçi tarafından üretilen parçalar kullandığı ortaya çıktı.

Rapora göre, yasaklı Çinli firma Sichuan Jingweida Technology Group'tan (JWD) parçalar içeren en az 8 bin BMW Mini Cooper otomobili ABD'ye satıldı.

ÜRETİCİLERİN KENDİ KENDİNİ DENETLEMESİ İŞE YARAMIYOR

Demokrat Senatör Ron Wyden, rapora ilgili olarak **"Otomobil üreticilerinin kendi kendini denetlemesi açıkçası işe yaramıyor"** dedi.

Jaguar Land Rover BBC'ye gönderdiği açıklamada, **"insan hakları ve zorla çalıştırma konularını ciddiye aldığını ve insan**

haklarının korunması ve kölelik karşıtı önlemler konusunda aktif olarak devam eden bir programa sahip olduklarını" bildirdi.

Wyden ayrıca, ABD Gümrük ve Sınır Koruma kurumuna **"uygulamayı güçlendirmesi ve Çin'de zorla çalıştırmayı körükleyen şirketlere baskı yapması"** çağrısında bulundu.

Raporda, Jaguar Land Rover'ın şirketin yasaklı listeye alınmasından sonra da JWD'den bileşenler içeren yedek parçalar ithal ettiği belirtildi.

JLR, dünya genelinde bu bileşeni içeren stokları tespit ettiğini ve imha ettiğini açıkladı.

Şubat ayında VW, aralarında Porsche ve Bentleyler'in de bulunduğu binlerce aracının, Amerika'nın zorla çalıştırma karşıtı yasalarını ihlal eden bir bileşen içerdiği için yetkililer tarafından alıkonulduğunu duyurmuştu.

Rapora göre BMW, Jaguar ve Volkswagen, zorla çalıştırmayla bağlantılı yasaklı firmalardan parça tedarik etmeyi sürdürüyor.

SATILMIŞ BM ÖZEL RAPORTÖRÜ ÇİN’İ SAVUNDU

Daha önce Çin'den yüklü para aldığı ifşa olan BM Özel Raportörü Alena Douhan, Çin'e yönelik tek taraflı yaptırımların uluslararası

hukuka uymadığını ve insan haklarına zarar verdiğini savundu.

BM Özel Raportörü Alena Douhan, Çin'e yönelik tek taraflı yaptırımların uluslararası hukuka uymadığını ve insan haklarına zarar verdiğini belirtti.

Çin'in Xinhua haber ajansına göre Birleşmiş Milletler (BM) Özel Raportörü Alena Douhan, Çin'e yönelik tek taraflı yaptırımların çok sayıda uluslararası hukuk normuna uymadığını ve uluslararası sorumluluk hukuku uyarınca karşı önlem olarak haklı görülemeyeceğini iddia etti.

Tek taraflı zorlayıcı tedbirler ve insan hakları konusunda yetkili BM Özel Raportörü Douhan, Çin'e yönelik tek taraflı yaptırımların, tek taraflı zorlayıcı tedbirler olarak nitelenebileceğini belirtti.

“

Daha önce Çin'den yüklü para aldığı ifşa olan BM Özel Raportörü, Çin'e yönelik yaptırımların uluslararası hukuka aykırı olduğunu savundu.

SOYKIRIMIN MERKEZİ DOĞU TÜRKİSTAN'A GİTTİ

“Douhan, 12 günlük Çin ziyaretinin ardından başkent Pekin'de düzenlediği basın toplantısında, Çin'in tek taraflı yaptırımların olumsuz etkilerini hafifletme kabiliyeti

bulunmasına karşın, ABD'nin ve diğer ülkelerin uyguladığı yaptırımların, Çin'deki insan haklarına kaçınılmaz şekilde zarar verdiğini ve dünyanın geri kalanında olumsuz insani sonuçlara yol açabileceğini vurguladı.

Ziyareti sırasında Doğu Türkistan başta olmak üzere Pekin ve Shenzhen'e giden BM özel raportörü, buralarda hükümet yetkilileri ve sivil toplum kuruluşları, işletmeler, akademik kurumlar ve diğer sektörlerin temsilcileriyle bir araya geldi.

Douhan, tek taraflı yaptırımların, kaçak çalıştırılan bireyler, üretim kapasitesi azalmış yaşlı işçiler ve ekonominin bazı sektörlerinde istihdam edilen kadınlar gibi Çin'deki hassas grupları tehdit ettiğini ifade etti.

YAPTIRIMLAR ZORLUKLAR YARATIYOR

BM uzmanı, bu gruptaki kişilerin genellikle yaptırımlardan yüksek teknolojiye göre daha fazla etkilenen emek yoğun sektörlerde çalıştığını ve işsiz kaldıklarında yeni iş bulmakta daha fazla zorluk yaşadığını dile getirdi.

Tek taraflı yaptırımların ve uygulanma yollarının, Çinli şirketlerdeki üçüncü ülke çalışanlarını da etkilediğini kaydeden Douhan, uluslararası kalkınmada ve insani projelerde faaliyet gösteren Çinli kuruluş ve işletmelerin kabiliyetlerine verilecek potansiyel zararın da bu tür projelerden fayda gören ülkelerdeki dezavantajlı nüfuslara yönelik yayılma etkisi yapabileceğini belirtti.

Eylül ayında BM İnsan Hakları Konseyi'ne ziyaretiyle ilgili bir rapor sunacak olan Douhan, yaptırım uygulayan taraflara "BM Güvenlik Konseyi'nin

izni olmaksızın Çin'e, Çinli vatandaşlara ve şirketlere uygulanan tüm tek taraflı yaptırımları kaldırma ve askıya alma" çağrısı yaptı.

ÇİN TARAFINDAN FONLANIYOR!

BM'in çalışmalarını izlemek üzere kurulan kar amacı gütmeyen uluslararası kuruluş "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Gözlemevi"nin 18 Mayıs 2022 tarihinde yayınladığı bir raporda, BM uzmanı ve Özel Raportörü Alena Douhan'ın Çin'den yüklü miktar para aldığı ortaya çıkmıştı.

Raporda BM Özel Raportörü Alena Douhan, Mart 2020'de Birleşmiş Milletler'in daveti üzerine bağımsız uzman olarak görevi devraldıktan hemen sonra Çin'in Doğu Türkistan'daki sistematik soykırımı gizleyen sahte ve kamuoyu yanıltıcı propagandasına dahil olduğu ve bunun için 2019 yılında Çin rejiminden 200.000 dolar rüşvet kabul ettiği belirtilmişti.

BM raporuna göre, tek taraflı yaptırımlar Çin'deki insan haklarına zarar veriyor ve hassas grupları tehdit ediyor.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA BASKIYI ARTIRIN EMRİ VERDİ!

Doğu Türkistan'ın sınır bölgelerini ziyaret eden Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) polis, hukuk işleri ve istihbarattan sorumlu Politbüro üyesi ve Eski Çin

Devlet Güvenlik Bakanı Chen Wenqing, bölgedeki baskı politikasını artırma çağrısı yaptı.

Doğu Türkistan genelinde Çin'in soykırım politikası tüm hızıyla devam ediyor. Doğu

Türkistan'ın sınır bölgelerini 26 Mayıs 2024 tarihinde ziyaret eden Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) Polis, Hukuk İşleri Ve İstihbarattan Sorumlu Politbüro üyesi ve Eski Çin Devlet Güvenlik Bakanı Chen Wenqing,

bölgedeki baskı politikasını artırma çağrısı yaptı.

ÇİN'İN KİLİT İSMİ DOĞU TÜRKİSTAN'IN SINIR BÖLGELERİNDE

Çin'in propaganda kanalı Xinhua'nın aktardığı haberde, Chen Wenqing'in Doğu Türkistan'daki Çin'in siyasi birimlerini, ÇKP sokak topluluklarını ve sınır limanlarını ziyaret ettiği belirtildi. Ayrıca ÇKP'nin kilit ismi Chen Wenqing'in Kaşgar, İli, Ürümqi ve Doğu Türkistan'ın işgal edilmesinde en büyük rolü üstlenen sözde Xinjiang Üretim ve İnşaat Kolordusu (Bingtuan) Dördüncü Tümeni'nde 22 Mayıs ile 26 Mayıs arasında art arda gözetimlerde bulunduğu kaydedildi.

TERÖRLE MÜCADELEYİ DAHA DA SIKILAŞTIRMAMIZ GEREKİYOR

Bölgede Çin Komünist Parti Lideri Xi Jinping'in baskı politikasının daha sıkı bir şekilde sürdürülmesi gerektiğini vurgulayan Chen Wenqing sözde terörle mücadele bahanesi ile Uygur Türklerinin mercek altına alınacağını altını çizerek, "Xi Jinping'in genel ulusal güvenlik kavram hakkındaki düşüncelerini kapsamlı bir şekilde incelemek, uygulamak ve Partinin yeni dönemini tamamen, doğru ve kapsamlı bir şekilde uygulamak gerekiyor. Xinjiang'da (Doğu Türkistan'da) istikrarın ve ülke genelinde istikrarın sağlanması için (sözde) terörle mücadeleyi daha da sıkılaştırmamız gerekiyor" ifadelerini kullandı.

TAYVAN'A ÇIKARMA YAPTI DOĞU TÜRKİSTAN'DA BASKI ARTTI

Uzmanlar ise bu durumu Çin'in yeni bir baskı projesinin sinyali olarak değerlendiriyor. Ayrıca

Dünya çapında en köyü şöhrete sahip olan Çin'in hapsettiği Uygur gazetecilerden haber alınamıyor.

Devlet Güvenlik Bakanlığı gibi en önemli yerlerde görev yapan birinin Doğu Türkistan'daki 4 günlük ziyaretinin bölgenin sahipleri olan Uygur ve diğer Türk toplulukları için endişe verici olduğunu söylüyor. Öte yandan uzmanlar, bu ziyaretin Tayvan ile yaşanan gerginliğin tırmandığı bir dönemde gerçekleşmesinin de tesadüf olmadığını ve Batı ülkelerine bir mesaj olduğunu belirtti.

**DOĞU TÜRKİSTAN
BASIN VE MEDYA DERNEĞİ**
شەرقىي تۈركىستان ئاخبارات ۋە مەدىيا جەمئىيىتى
تەڭرىتاغ ئاخبارات ئىنقىلابى
EAST TURKISTAN PRESS AND MEDIA ASSOCIATION

DOĞU TÜRKİSTAN'DA NELER OLUYOR?

Doğu Türkistan'la ilgili haberlerin hangisi gerçek, hangisi gerçek değil?...

Dergimiz, güvenilir haber kaynakları ve yaşayan tanıkların beyanlarıyla, Çin rejiminin insanlığa karşı suçlarını ve bu suçlarını örtbas etmek için servis ettiği gerçek dışı bilgi ve haberleri ifşa etmeyi, ayrıca günümüzde Doğu Türkistan halkının maruz kaldığı insanlık dışı zulümleri dünya kamuoyuna sunmayı hedefler...

 [istiqlal.turkce](https://www.facebook.com/istiqlal.turkce)

 [IstiqlalTurkce](https://twitter.com/IstiqlalTurkce)

 [istiqlal_turkce](https://www.instagram.com/istiqlal_turkce)

 [TürkistanTV2](https://www.youtube.com/TurkistanTV2)

 Kartaltepe Mah. Geçit Sok. No: 6 Dükkan 2 Sefaköy Küçükçekmece İSTANBUL

 +90 212 540 31 15

 info@turkistanmedia.com

www.turkistanpress.com